

แนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและเยาวชนของตำบลระแว้ง

Guidelines for Improving Child and Youth Life Skills by Tambon Rawang

วรรณ อติชัยศักดิ์¹

ศิริวรรณ สมานมิตร²

บทคัดย่อ

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและเยาวชนของตำบลระแว้ง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ตลอดจนสนทนากลุ่มผู้บริหารและผู้นำชุมชนเพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนในตำบลระแว้ง ยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ดังจะเห็นได้จาก ค่านิยมการใช้จ่ายสินค้ามีชื่อเพื่อแสดงคุณค่าฐานะทางสังคม มีการใช้ยาเสพติด รวมทั้งสุรา บุหรี่ มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรีในเด็กวัยใสที่จูงนำไปสู่วงจรการค้าบริการทางเพศ และการติดอินเทอร์เน็ต ที่จะมีความเสี่ยงนำไปสู่การถูกล่อลวงได้ ดังนั้นแนวทางในการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตสูงขึ้น ได้แก่ การเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ เพิ่มพูนประสบการณ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการแสดงออกส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ แนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนของตำบลระแว้ง มีการดำเนินการตามโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก

Abstract

The objective of this research was to develop guidelines for improving child and youth life skills by the Tambon Rawang office in Yarang District of Pattani Province. Data were collected by interview with children and youth. The research used both interviews and observational methods.

The results showed that children and youth still need further life skills development. This is indicated by the excessive value they place on brand name purchases to show off quality and social status. Some use drugs, including alcohol and cigarettes, or practice free sex which can morph into commercial sex practices and internet sex-dating. This carries risk of being deceived or harmed. Guidelines for preventing some of these attitudes and improving like skills behaviors

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

include the need to give youth new positive experiences, promote participation, promote self-expression, promote the quality of life, promote their sense of humanity, and create opportunities to share constructive experiences with others.

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต

Keywords: Life skill

บทนำ

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต (WHO, 1994; กรมอนามัย, 2539) โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม การมีทักษะชีวิตวัยรุ่น เป็นความสามารถพื้นฐานของวัยรุ่นที่ใช้เผชิญปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความเครียด สุขภาพ การคบเพื่อน การปรับตัว ครอบครัวแตกแยก การบริโภคอาหาร และยังเป็น ความสามารถที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาเฉพาะ เช่น ยาเสพติด โรคเอดส์ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ภัยธรรมชาติ ทักษะชีวิตเป็นทักษะที่ทำให้คนรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจซึ่งจะส่งผลให้คนมีสภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุขและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม จึงได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโลกทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองโดยใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้อย่างฉลาด

การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผลนั้น ดูเหมือนจะเป็นเพราะขาดกลไกในการจัดการหรือการวางแผนงานที่เป็นระบบ หรือการเสริมทักษะชีวิต คือ ทักษะชีวิตด้านความคิดคือ การรู้จักใช้เหตุ และผล โดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ผลย่อมมาจากเหตุ เมื่ออยากให้เห็นผลของการกระทำออกมาดี เป็นที่พึงประสงค์แก่ทั้งของตนเองและส่วนรวม ก็ควรคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลที่ดี เพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมของมนุษย์ ทักษะชีวิตด้านจิตใจ คือ การฝึกฝนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาวะที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม

ประกอบด้วยคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรัก ความมีเมตตา กรุณา ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความซื่อสัตย์สุจริต ทักษะชีวิตด้านการกระทำ คือ การฝึกฝนตนเองให้มีทักษะด้านวินัยให้ตนเอง เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเอง และสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความสุจริตทางกายและวาจา

ในพื้นที่ตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบปัญหาด้านเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติดซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ทำให้องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชนในพื้นที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่อย่างเต็มที่ อีกทั้งนโยบายของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลยะรังได้ให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชน มีนโยบายในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การหาแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนจึงมีความจำเป็นและสำคัญที่จะดำเนินการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนของตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการในการศึกษาครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อเป็นปัจจัยนำเข้าสู่การประชุมระดมสมองกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิเช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และตัวแทนของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เข้าใจใน

สถานการณ์อย่างชัดเจน พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ประชุมระดมสมองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนของตำบลระเวียง และแนวทางในการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชน มีทักษะชีวิตที่สูงขึ้น รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนในพื้นที่ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 13- 15 ปี ร้อยละ 46.6 ความสัมพันธ์ในครอบครัวส่วนใหญ่ จะมีสัมพันธ์กับมารดา คิดเป็น ร้อยละ 55.4 และมีความสัมพันธ์กับบิดา คิดเป็นร้อยละ 44.6 เมื่อมีปัญหาหรือเรื่องที่ไม่สบายใจ เด็กและเยาวชนมักเก็บไว้ในใจ ไม่มีการระบายสู่เพื่อนสนิทหรือบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 35.7 การสูบบุหรี่ พบเด็กที่สูบบุหรี่ สูงมากถึงร้อยละ 82.1 สาเหตุของการสูบบุหรี่จากมีกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 44.6 การดื่มแอลกอฮอล์ จำนวนมากถึงร้อยละ 94.6 ในกลุ่มนี้ยังพบมีการเสพยาเสพติดที่รุนแรง การใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ จะใช้เวลากับการเล่นเกมส้อมพิวเตอร์ ร้อยละ 46.4 และเกมที่เด็กกลุ่มนี้เล่นมักจะเป็นเกมที่เน้นความรุนแรงและมุ่งเน้นการเอาชนะซึ่งกันและกัน พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ดังกล่าวเข้าสู่การประชุมระดมสมองกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิต ผลที่ได้มีดังนี้

- 1) ควรมีการพัฒนาอารมณ์เป็นกระบวน การเสริมสร้าง และพัฒนาอารมณ์ของบุคคลและชุมชน
- 2) เสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ ช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม
- 3) เพิ่มพูนประสบการณ์ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมบางอย่างที่เคยเข้าร่วมมาแล้ว
- 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชน

5) ส่งเสริมการแสดงออก เป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด สร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การเลียนแบบสถานการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ

6) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอารมณ์ ความสุข ความสามารถของบุคคล สุขภาพและสมรรถภาพทางกายและจิตใจ ความสมดุลทางกาย และจิต

7) เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี เป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเอง รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มและสังคมได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาทำให้ต้องมีการเสริมสร้างทักษะชีวิตในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นโดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับพ่อแม่ในการดูแลสุขภาพและพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดทั้งทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ฝึกให้เด็กคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เป็นระบบ รู้จัก เข้าใจและสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม รู้ถึงความสามารถที่ตนมีอยู่และร่วมมือกับผู้อื่น ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์จริงและมีความสุขจากการเรียนรู้ พัฒนาให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองที่บูรณาการเรื่อง ศิลธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการลดความขัดแย้งแบบสันติวิธี เป็นการสร้างความรู้

ความเข้าใจในรากเหง้าของตน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่จูงใจให้เด็กสนใจและใฝ่รู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือและพัฒนาคุณภาพครูให้รู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาของ มาพะ จิตตะสังกะ และคณะ (2546) เนื่องจากกระแสการจัดระเบียบสังคมตามนโยบายของรัฐบาลได้เริ่มบังคับใช้ตามกฎหมาย ก่อให้เกิดความตื่นตัวในกลุ่มประชาชนทั่วไปที่เห็นว่าเป็นนโยบายที่ดีทำให้สังคมเป็นระเบียบขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นมีวิถีชีวิตตามกระแสการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น แฟชั่นการแต่งกาย การเที่ยวเตร่ในสถานบันเทิง ซึ่งเป็น
เกณฑ์ที่นอกเหนือจากข้อกำหนดที่ใช้บังคับในสถานบันเทิงต่างๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เริ่มวางกำหนดกฎเกณฑ์ เพื่อให้วัยรุ่นปฏิบัติตาม
บรรทัดฐานของสังคม เช่น ความเข้มงวดการอยู่ร่วมกันในหอพัก การใช้ระเบียบการ
แต่งกายในสถานศึกษากำหนด เวลาในสถานบันเทิง การห้ามเสพสารเสพติดและมั่วสุม
ในสถานที่ไม่สมควร

ประเด็นเหล่านี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว โดยวิสัยของวัยรุ่นย่อมจะแสวงหา
สิ่งที่เป็นองค์ประกอบเพื่อการพัฒนาทางอารมณ์และวิถีชีวิตในสังคม สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่
สังคมโดยรวมต้องร่วมในการเสริมสร้างสถานพักผ่อนหย่อนใจที่เป็นประโยชน์ให้กับ
วัยรุ่นให้มาก ถ้าจะสำรวจตามเมืองใหญ่อันเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาแล้วพบว่า มีน้อยมาก
และส่วนใหญ่มุ่งไปสู่การประกอบกิจการเชิงธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรของผู้ประกอบ การ
เป็นผลให้วัยรุ่นต่างแสวงหาความบันเทิงตามสภาพการณ์เท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น การ
เผยแพร่สื่อและอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันนี้ทางออกของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างหลังการเรียน
มักจะค้นคว้าหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเผยแพร่สื่อทางอินเทอร์เน็ต จะมีข้อมูลที่
หลากหลายทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งหน่วยงานภาครัฐและ
เอกชน ควรมีมาตรการในการควบคุมสื่อที่จะนำมาเผยแพร่กันอย่างเหมาะสมเพื่อเป็น
ผลดีต่อเยาวชนโดยส่วนรวม เพราะสื่อต่างๆ ในปัจจุบันสามารถสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง
และเหมาะสมแก่เยาวชนได้

การสร้างคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่ที่ดีของครอบครัวไทย สังคมไทยเป็นสังคม
แห่งการเอื้ออาทร การสร้างความผูกพันในชุมชนและครอบครัว ได้ยึดถือเป็นธรรมเนียม
ประเพณีมาโดยช้านาน คุณลักษณะการเลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัยเด็กและวัยรุ่นของพ่อแม่ใน
สังคมไทย จึงไม่ได้กำหนดคุณลักษณะโดยเฉพาะ มีทั้งการให้ความรัก ทะนุถนอมติดตาม
ดูแลอย่างห่วงใย ดังเตือนว่ากล่าวเพื่อให้อยู่ในกรอบวินัยอันดีของสังคม และให้การ
ยอมรับเมื่อลูกประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลระเวียง จะต้อง
มีการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังและจะต้องมีการร่วมมือกับ
ทุกฝ่ายในท้องถิ่นเพื่อที่จะสามารถให้เด็กและเยาวชนในตำบลระเวียงเป็นเยาวชนที่ดีใช้
ชีวิตในสังคมได้อย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในทุกกลุ่ม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าใจในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร ในการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนในทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ สังคม หรือกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องต่อเด็กและเยาวชนในครั้งต่อไป
3. การเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนต้องเน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรทางศาสนา เพื่อให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ตรงตามเป้าหมายและประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2539). การสอนทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม. เอกสารประกอบการอบรม. กระทรวงสาธารณสุข.
- WHO. (1994). Life skill education for children and adolescents in school. Geneva. Switzerland.